

PICIGIN: JEZIK U IGRI, IGRA U JEZIKU

Ivana Čagalj

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Hrvatska*

Ključne riječi: picigin, splitski urbanolekt, sociolekt, komunikacijski stil, (jezični) identitet, leksik, frazeologija, onimija

Sažetak: U radu su predstavljeni rezultati terenskoga istraživanja unutargrupnih komunikacijskih i jezičnih praksi pripadnika jedne od najprepoznatljivijih splitskih supkultura – igrača picigina. Temeljno istraživačko pitanje jest je li se u okviru splitskoga urbanolekta u uvjetima dugotrajnoga intenzivnog kontakta u dominantno muškom krugu stvorio specifičan unutargrupni kod – u vidu posebnoga sociolekta ili tek komunikacijskoga stila, odnosno kakvu ulogu u formiranju identiteta istraživane skupine ima jezik. Građa prikupljena anketiranjem i intervjuiranjem pripadnika ove zajednice analizira se s užega jezikoslovnog aspekta, ali i interpretira u širem (socio)lingvističkom kontekstu. Prikupljena jezična sredstva šire unutargrupne uporabne vrijednosti, pretežno leksičke i frazemske jedinice, uključujući i onime, značenjski se kategoriziraju, izdvajaju se najučestaliji tvorbeni modeli i pripadajući metaforički koncepti. U radu se isto raspravlja i o stavovima priciginaša o splitskim varijetetima, kao i o nekim rodnim aspektima njihove unutargrupne komunikacije te o ulozi humora u oblikovanju i iskazivanju identiteta ove zajednice.

PICIGIN: LANGUAGE OF A GAME AND A GAME OF LANGUAGE

Ivana Čagalj

*Faculty of Humanities and Social Sciences
University of Zagreb
Zagreb, Croatia*

Key words: *picigin*, urban vernacular of the city of Split, sociolect, communicative style, (linguistic) identity, lexicon, phraseology, onymia

Summary: The paper presents the results of field research of intragroup communication and language practices of members of one of the most recognizable

Split subcultures – *picigin* players. The fundamental research question is whether a specific intra-group code was created within the urban vernacular of the city of Split under conditions of long-term intensive contact in a predominantly male circle – in the form of a special sociolect or only a communicative style, i.e. in what way language practice contributes to the formation of the identity of the researched group. The material collected by surveying and interviewing members of this community is analyzed from a narrower linguistic aspect, but also interpreted in a broader (socio)linguistic context. The collected language units with broader intra-group usage, mainly lexemes and idioms, including onymes, are categorized in terms of meaning, and the most frequent word formation processes and associated metaphorical concepts are specified as well. The paper also discusses the attitudes of *picigin* players towards different language varieties of the city of Split, as well as some gender aspects of their intragroup communication and the role of humor in shaping and expressing their social identity.

Povodom 100. obljetnice početka igranja picigina

1. Uvod: ciljevi i teorijsko-metodološki okvir istraživanja

U ovom se istraživanju raslojenom splitskom urbanolektu pristupa iz rakursa jednoga od njegovih potencijalno „atomiziranih“ kodova. U toj se, uvjetno nazvanoj, urbanoj heteroglosiji kao predmet analize odabire jezična praksa u kolektivnom imaginariju simbolički reprezentativne zajednice piciginaša. Kao autohtona splitska igra, koja se već stotinu godina prakticira na plaži Bačvice, u manjoj mjeri i Firule, picigin, poput splitske čakavštine, uživa status nacionalnoga nematerijalnog kulturnog dobra.¹ Istraživanje je stoga u prvom redu usmjereno problemu njihova međudjelovanja, tj. ispitivanju međugeneracijskoga prijenosa jezikom posredovanoga iskustva

---

¹ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske na temelju *Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* (NN br. 69/99, 151/03, 157/03, Ispravak 87/09, 88/10, 61/11) i *Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske* (NN 89/11) 2013. godine proglasilo je picigin (Rješenje od 28. listopada 2013.; Lista zaštićenih kulturnih dobara, Z-6154) i splitsku čakavštinu (Rješenje od 9. siječnja 2013.; Lista zaštićenih kulturnih dobara, Z-5902) nematerijalnim kulturnim dobrom. U opisu splitske čakavštine u navedenom registru zamjetan je stav utemeljen na u lokalnoj sredini proširenom konceptu genealoške definiranosti jezičnoga identiteta, koji je nesumnjivo jednim od njegovih ključnih čimbenika („Nositelji splitskog čakavskog govora danas jesu stanovnici grada Splita, „fetivi“ Splićani, Splićani „od kolina“.“). Međutim, premda se u jezičnom izričaju većega dijela pripadnika prvoga naraštaja „nefetivih“ Splićana nesumnjivo može „iščitati“ njihovo alohtono podrijetlo, postoje i oni čiji bi se govor nesumnjivo mogao identificirati kao splitska čakavština. Inicijativa za institucionalnu (simboličku) zaštitu splitskoga čakavskog vernakulara može se interpretirati i u kontekstu jezičnoga aktivizma (o ulozi Udruge Marko Uvodić Splićanin u tom v. više u Mardešić Komac, 2017).

igre, kao i pitanju je li se uslijed dugotrajnoga i intenzivnoga kontakta u na neki način zatvorenom krugu dominantno muških članova s vremenom razvio specifičan unutargrupni kod, u vidu svojevrsnoga sociolekta ili tek posebnoga komunikacijskog stila, odnosno na to kakvu ulogu u identitetu te prepoznatljivije splitske skupine ima jezik. Građa prikupljena terenskim istraživanjem s jedne se strane analizira s užega jezikoslovnog, točnije leksikološkoga aspekta, uključujući tvorbu riječi te frazeologiju i onomastiku, a s druge rasvjetljava iz šire (socio)lingvističke perspektive, obuhvaćajući rodnu dimenziju, kao i problem kulturno i situacijski uvjetovanoga humora.

Teorijski okvir ovoga rada predstavlja konstruktivistički pristup (jezičnim) identitetima, pretežno razvijen u sociolingvistici i srodnim (interdisciplinarnim) područjima.² U ovoj se paradigmi identitetima ne pristupa kao zadanim psihološkim i društvenim kategorijama koje diskursu prethode, nego kao relacijskim sociokulturnim entitetima u neprestanom interakcijskom nastajanju, pri čemu ključnu ulogu ima upravo jezik (Bucholtz, Hall, 2010: 18, 20, 27). Jezik, koji se također (re)kreira u praksi (Joseph, 2010: 9), prema tome, inherentno je povezan s jednako tako dinamičnim identitetom; odnosno riječima Le Page i Tabouret-Keller (1985, prema Tabouret-Keller, 1997): „jezični su činovi ujedno i činovi identiteta“. Amblemska i integrativna funkcija jezika u svakoj zajednici neosporna je; pripadnici neke skupine svojim diskursom „ne samo da pokazuju, nego i stvaraju, održavaju i izvode svoje međusobne odnose“ (Joseph, 2010: 10; v. i Tabouret-Keller, 1997). Zbog indeksikalnosti, koja je sociokulturno i uže kontekstualno definirana (Bucholtz, Hall, 2010: 21), minimalnim se jezičnim i diskurzivnim sredstvima mogu evocirati i konstruirati razni oblici društvene pripadnosti (Johnstone, 2010: 31). Premda se heterogeni, fragmentarni, fluidni identiteti neminovno simultano (re)kreiraju, odnosno (re)konstruiraju na više razina, može se pretpostaviti da su u primjeru proučavane zajednice od posebnoga značenja leksičko-frazeološka sredstva i specifičan konverzijski stil kojima je prožeta cjelokupna unutargrupna komunikacija. Osim samoga opisa jezične prakse u ovom krugu, analiza je stoga usmjerena i na ispitivanje odnosa između navedenih sredstava i raznih aspekata društvenoga identiteta, kao što su jezično (re)kreiranje hijerarhijske strukture i granica grupe, kao i solidarnosti i dinamike interpersonalnih odnosa.

S metodološkoga je stajališta riječ o empirijskom kvalitativnom istraživanju oslonjenom na etnografsku tradiciju. Njegovoj je provedbi

---

² O zaokretu od reprezentacije prema diskurzivnom djelovanju i ulozi jezika u njemu u okviru socijalnoga konstruktivizma koji je u posljednjim desetljećima obilježio društvene i humanističke discipline općenito v. više u npr. Burr (2015).

prethodilo vanjsko promatranje, može se slobodno reći – cjeloživotno usputno praćenje generacija piciginaša na potezu od POŠK-ova bazena na Zenti prema Gradu, te pripremno informiranje o samoj igri i glavnim karakteristikama skupine, koje je bilo nužno za postavljanje istraživačkoga problema i odabir instrumentarija prikupljanja građe. Terenski dio istraživanja, koji se sastojao od anketiranja ispitanika upitnikom s pitanjima otvorenoga tipa, koja su iziskivala prisjećanje teritorijalno, socijalno i situacijski ograničenih izraza povezanih s piciginom, te vođenja polustrukturiranih dubinskih intervjua o sociolingvističkim i drugim aspektima unutargrupne komunikacije, provodio se povremeno od siječnja do listopada 2022. godine. Upitnicima su se, kao što je spomenuto, prije svega nastojala prikupiti konkretna jezična sredstva – od neformalnoga, neusustavljenoga nazivlja i frazeologije do proprijalnih novotvorbi, koja bi se mogla interpretirati u sociolektnom smislu. Nakon selekcije prikupljenih izraza jedinice mogućega dijestratičkog značenja ovjerene su kod nekolicine generacijski i frakcijski diferenciranih igrača. Važno je naglasiti da je građa prikupljena klasičnim, „papirnatim“ upitnicima, posebno u slučaju osobnoga kontakta s ispitanikom, bila znatno kvalitetnija od online anketiranja. Upitnici su usto sadržavali i manji broj pitanja koja su se odnosila na jezične stavove, točnije na položaj piciginaškoga slenga u splitskom urbanolektu, te na odnos jezika i identiteta. Posljednji aspekt, koji je bio od krucijalnoga značenja, jedino je bilo moguće ispitati metodom dubinskih polustrukturiranih intervjua, koji su se pretežno vodili na plaži ili u njezinoj blizini, rjeđe na nekoj drugoj gradskoj lokaciji. Sve intervjuirane osobe, čiji se iskazi navode u ovom radu, usmeno su dozvolile snimanje razgovora.

Do sada je, što grupno što pojedinačno, intervjuirano 18, a anketirano 26 osoba, s prevagom ispitanika s Bačvica, pri čemu je uz generacijsku, u manjoj mjeri i rodnu, raslojenost obuhvaćen i dio aktualne jezgre supkulture, kao i njezini rubni članovi, uključujući i nekolicinu nekadašnjih igrača/ica. Demografski gledano, uzorak ispitanika prilično je raznolik – igrači koji su se odazvali istraživanju različitoga su generacijskog i socioekonomskog profila, kao i geografskoga podrijetla njihovih roditelja, time i dijalektnoga supstrata materinskoga varijeteta. S druge strane, zajednička im je duboka ukorijenjenost u ovu gradsku sredinu; naime, glavnina sudionika istraživanja većinu je života provela u Splitu, štoviše, mnogi od njih mogli bi se smatrati i nemobilnim govornicima lokalnoga vernakulara. Za razliku od mnogih supkulturnih skupina, koje su uglavnom ograničene na mlađe naraštaje, piciginaška zajednica ima širok generacijski raspon, stoga su istraživanjem obuhvaćeni ispitanici od srednjih 20-ih do srednjih 80-ih godina s minornom zastupljenošću žena (svega dvije), iako ih je, prema kazivanju sudionika istraživanja, u posljednje vrijeme, poglavito na

Bačvicama, sve više. Fenomen omasovljenja³ i *feminizacije*⁴ igre, koji impliciraju i dehijerarhizaciju supkulturne skupine, emski se ambivalentno poimaju. U tom smislu jedan stariji igrač razlikuje sintagmu *igrat picigin*, što dakako rade muškarci, od značenjski mu suprotstavljenoga povratnog oblika *igrat se picigina*, koji se odnosi na žene, dok drugi, nešto mlađi tvrdi – *Nikad više igrača, a nikad manje igre*.

2. Stavovi piciginaša o splitskim varijetetima

Problem opisa bilo kojega dijatopijski, dijastratički i dijafazijski raslojenoga urbanolekta, u kojem se dijalektološka opažanja nužno moraju interpretirati u sociolingvističkom ključu, općepoznatim je.⁵ Razumljivo, iznimkom nije ni heterogeni splitski govor, za koji je jedan od ispitanika primijetio – *što god ja mislim da to znači*, čiji je (čakavski) identitet uslijed niza povijesnih sociokulturnih, demografskih i inih promjena dobro transformiran. Navedeno je stanje između ostaloga i posljedicom dugotrajnoga snažnog priljeva novoštokavskoga stanovništva iz dalmatinskoga zaleđa (*Vlaja*) i obližnjih bosanskohercegovačkih prostora te

---

³ Na Bačvicama tijekom cijele godine u različitim terminima u razmjerno ustaljenim skupinama u formaciji od pet različitih pozicija svakodnevno igra oko trideset piciginaša, dok samo Ekološko društvo Picigin Bačvice, u koje su uključeni i nekadašnji igrači i drugi korisnici plaže, broji i više od stotinu pripadnika. Piciginaška zajednica na Firulama brojčano je manja i nešto homogenija; od petnaest do trideset igrača gotovo svakodnevno igra u formaciji od četiri rotirajuće pozicije, zimi i u *suvo*. Sve vezano za igru visoko je ritualizirano, od dolaska na plažu, zimskoga zagrijavanja *malin balunon na salbunu* (na Bačvicama) ili *kenda(va)nja* (na Firulama), preko odabira terena, koji je jedan mlađi ispitanik s Bačvica usporedio s borbama zatvorskih bandi za dvorišni teritorij, i hijerarhijski organiziranoga čekanja za ulazak u igru, do najintimijega čina zajedničkoga odlaska igrača u *duboko* kako bi se *mundantine* isprale od pijeska.

⁴ Iskazi ispitanika i od njih prikupljena jezična sredstva istaknuti su kurzivom. Zbog zajamčene anonimnosti uz njih se navode samo podaci o njihovoj rodnoj i široko definiranoj generacijskoj pripadnosti. Kao u mnogim drugim kolektivima, kronološka dob igrača, za razliku od njihove vještine, spreme, djelomično i staža, nije nužno u korelaciji s njihovim statusom u grupi. Prema riječima jednoga igrača srednje generacije: *Ali generalno nema veze sa dobi već se radi o piciginaškom iskustvu ili preciznije o tome koliko si vrijeme proveja u krugu najboljih. Npr. u mom slučaju meni je tribalo nekoliko godina (5–6) da konstantno počnem igrati s prvligašima, a osoba koja je došla u otprilike isto vrijeme ka i ja, ali je puno ranije napravila taj iskorak, ima, u očima onih prvligaša, reputaciju starijeg piciginaša bez obzira šta je ovaj 20 (godina op. a.) mlađi od mene.*

⁵ Premda izostaje šira sociolingvistička slika splitskoga područja, takav se jezikoslovni pristup lokalnim idiomima može pronaći u nekim radovima Radovana Vidovića, Sanje Vulić, Dunje Jutrojnić, Thomasa T. Magnera, Nade Županović Filipin i Ivane Kljaković-Gašpić i dr. (v. više i u Galović, Jutronić, 2021: 30–31). Vrijedan prilog urbanoj dijalektologiji Splita predstavlja i monografija D. Jutronić (2010).

pretežno južnočakavskoga stanovništva sa srednjodalmatinskih otoka (*Bodula*),⁶ kao i recentnih migracija potaknutih masovnim turizmom u suprotnom smjeru, s doduše drugačijim teritorijalnim i inim dosegom. Lokalnim migracijskim fluktuacijama svakako valja dodati i utjecaj standardnoga jezika u obrazovnom sustavu, (nacionalnim) medijima i druge čimbenike jezičnih promjena. Ne može se doduše ustvrditi da je čakavski supstrat u potpunosti potisnut, štoviše, splitski se govor dijalektološki još uvijek tako kategorizira (v. npr. Galović, Jutronić, 2021: 30 i dr.), ali se može raspravljati o stupnju njegove očuvanosti s obzirom na varijablu dobi. Veću zastupljenost čakavskih obilježja na svim jezičnim razinama, kao i pripadajućih talijanizama, u idiolektima starijih „fetiivih“ govornika nedvojbeno potvrđuje i istraživanje dviju piciginaških (mikro)zajednica, u kojem su kondenzirani neki aspekti sociolingvističke slike širega gradskog prostora. Navodeći primjer izraza *šumpreš* ('glačalo'; metaforički neosemantizam koji se odnosi na igrača koji se kratko pravocrtno kreće lijevo-desno), jedan od sredovječnih ispitanika s Bačvica navodi da su u međugeneracijskom prenošenju nekih (u piciginaškom krugu nerijetko značenjski prilagođenih) starosplitskih leksema značajnu ulogu, barem u njegovu slučaju, imali upravo stariji igrači.

Superlativizirajući autostereotipi rodnom gradu izrazito privrženih Splićana reflektiraju se i u njihovim stavovima o jezičnim varijetetima, koji načelno „odražavaju društvenu kategorizaciju i stereotipizaciju“ (Dragojević, 2017; v. više u Preston, 2002), pri čemu se osim konflikta na liniji standard – zagrebački urbanolekt – splitski govor (v. više u npr. Županović Filipin, Kljaković-Gašpić, 2014) može zamijetiti i stanovita hijerarhizacija splitskih idioma, među kojima se još uvijek bolje valoriziraju idiolekti koji više tendiraju čakavskim urbanolektnim inačicama.⁷ Takva složena sociolingvistička situacija potvrđena je i u piciginaškoj zajednici, u kojoj je kod pojedinih ispitanika zabilježena rezolutna, čak i geografski strogo definirana stereotipizacija dvaju – nazovimo ih – polova splitskoga govora.⁸

---

⁶ Kapović (2004: 100–101) ispravno primjećuje postojanje različitih akomodacijskih praksi „nefetiivih“ govornika. Naime, iako je zbog neupitnoga prestiža urbanoga tipa govora i kod dijela doseljenih novoštokavskih govornika zamjetna tendencija akomodacije, zbog bliskosti standardnoga idioma kod njih je stupanj prilagođavanja splitskom urbanolektu ipak načelno niži, dok zbog udaljenosti varijeteta kod otočana gotovo redovito dolazi do prelaska s jednoga koda na drugi.

⁷ Povijesno gledano, govori urbaniziranih sredina, u ovom slučaju čakavština, zbog ekonomskoga su razvoja postali prestižnima (Coulmas 2017: 13).

⁸ U toj su dihotomiji posebno stigmatizirana neka novoštokavska fonetsko-fonološka obilježja, poput sinkope vokala *i*, ostvaraja bezvučnih afrikata *č* i *ć*, prije svega postalveolarne i dr., koja evociraju ruralnost.

Prema jednom mlađem sudioniku istraživanja, granice „pravoga“ Splita i za njega simptomatičan jezik sežu do Dubrovačke ulice, koja dijeli „autohtoni“ zapadni dio grada od istočnih predjela, onkraj koje su situirani idiomi u odnosu na koje se govor(i) i/ili komunikacijski stil(ovi) piciginaša, prema riječima drugoga, generacijski mu bliskoga ispitanika, mogu smatrati „*splitskijima*“⁹ i *pacifističkijima*. Specifična fuzija urbanih i ruralnih identiteta u kontekstu ekstenzivne turistifikacije ogleda se u svim aspektima gradske svakodnevice, uključujući i jezik. U razmatranju aktualne jezične situacije u Splitu iz ekolingvističkoga rakursa ističe se stav jednoga sredovječnog igrača koji primjećuje da su Bačvice, kao i manje plaže poput Firula ili Ježinca, *jedna od zadnjih oaza ovog* (nekadašnjega splitskog, op. a.) *tipa komunikacije* te pripadajućih društvenih odnosa i stila života. Narušavanje idealizirane slike o tom tipu splitskoga govora zabilježeno je tek kod jednoga mlađeg ispitanika, i to onoga koji je bio privremeno prostorno izmješten u jezično konfrontirajuću zagrebačku sredinu u kojoj je kontekstualno naglašen (prema njegovim riječima, *bučan*) splitski govor počeo negativno vrednovati, i to vjerojatno zbog (ne)svesne internalizacije vladajućih stavova o tom i bliskim varijetetima u metropoli.

3. Homo ludens & loquens

3.1. Primjer prvi: Bač(vic)e

Iz sociološkoga se rakursa o piciginašima može govoriti i kao o prepoznatljivijoj splitskoj supkulturi¹⁰ okupljenoj oko igre, koja se već 100-tinjak godina razvija na plaži Bačvice, posljednjih desetljeća u ponešto drugačijoj formaciji i na Firulama, a koja ulazi u red rodno asimetričnih, tj. dominantno muških skupina čiji su pripadnici prije svega povezani zajedničkim životnim stilom, nerijetko vezanim uz rekreativno bavljenje nekom igrom ili sportom. Na Bačvicama je riječ o razmjerno zatvorenoj skupini pomalo elitističkoga pristupa supkulturnoj jezgri, koja je ujedno i

---

⁹ Sam je ispitanik u upitniku ovaj kretik stavio u navodnike, vjerojatno kako bi iskazao konceptualnu heterogenost i fluidnost ovoga, kao i svakoga drugog urbanolekta.

¹⁰ Kad su posrijedi splitska „urbana plemena“, valja primijetiti da se njihov međusobni odnos na neki način ogleda i u jezičnom krajobrazu. Za razliku od mnogobrojnih murala i grafita posvećenih Hajduku i Torcidi, ispitanici su potvrdili samo nekadašnje postojanje murala s motivom picigina pred prostorijama udruge Ekološko društvo Picigin Bačvice, autora *meštra o baluna* Drage Krpetića, koji je Torcida nadomjestila svojim te ga na taj način simbolički izbrisala iz javnoga prostora, te murala s prikazom nekolicine igrača s Firula na zapadnom dijelu plaže Bačvice – *na Željezničara*. Osim toga spomenuli su i jedan grafit posvećen kulturnom piciginašu Zvoni Čondiću u obližnjem kvartu (*Zvone kralj picigina*), kojega je neki poznavatelj „rivalstva“ između igrača s dviju plaža ispravio i dopunio (*Nema pojma, samo na Firama.*).

prilično (generacijski i drugačije) razjedinjena (v. i Premuž Đipalo, 2015: 327–329, 331–332).¹¹

Stroga se hijerarhizacija između ostaloga ogleda i u procjeni broja *pravih piciginaša* koji, premda pomalo pejorativno intonirano *dodavanje balunon* na Bačvicama prakticira znatno veći broj korisnika plaže (v. i *ibid.*: 327), prema amorfnijim¹² „centrima piciginaške moći“, nije veći od 10-ak (*Imaš picigin s velikin P i picigin s malin p.*; sredovječni igrač). U tom kontekstu valja tumačiti i podjelu na tzv. *elitu, majstore, meštre, profije, prvoligaše* (nazivi supkulturne margine za njezinu jezgru), ponekad nazvane i samo *igračima* (naziv supkulturne jezgre za samu sebe), kojima su s druge strane sup(r)o(t)stavljeni početnici i slabiji igrači, atribuirani i gradirani kao *škovačići, škovace*;¹³ *igrači o lavela, igrači o lavandina, igrači o bidea*¹⁴ i sl. (v. sliku 1). Situacijskim humorom prožet komunikacijski stil igrača s Bačvica, koji nije uvijek lišen deprecijativnosti, što je vidljivo i u spomenutim nazivima za slabije igrače i početnike, prema metajezičnim iskazima nekih ispitivanja s Firula, piciginašima s te plaže nije u tolikoj mjeri svojstven.

---

¹¹ U kratkom pregledu razvoja picigina između dvaju svjetskih ratova i Marović i Rada (2006: 332) donose podatak o zatvorenosti prvih piciginaških *klapa*, koje su također nosile različita imena, a čiji su članovi već tada *davali lekcije*, odnosno izvodili atraktivne udarce i skokove.

¹² Barem u usporedbi s Firulama, gdje je razmjerno lako odrediti ključnu osobu u grupi.

¹³ Jedan od najčešćih epiteta koji se uklapa u jednu od dominantnih metafora u komunikaciji u istraživanom krugu; prvi se deminutivni hipokoristik (!) odnosi na mlađe igrače.

¹⁴ I ovdje je riječ o gradaciji – od kamenoga kuhinjskog sudopera preko umivaonika do zahodskih sanitarija.

Slika 1: majica s nekim unutargrupnim izrazima
(autor: Marko Mario Boban, Facebook)

Slika 2: igrač na poziciji A1 u skoku zvanom parada
(autor: Tom Dubravec, <https://tomdubravec.wordpress.com/>)

Prilikom ispitivanja značenja jezične sastavnice u izgradnji piciginaškoga grupnog identiteta¹⁵ pojedini ispitanici nisu ni dvojili o tom ima li njihova unutargrupna komunikacija i sociolektne elemente, tvrdeći da vlastiti govor ni na kakav način ne prilagođavaju piciginaškom krugu¹⁶ te da ne postoje leksička ni frazemska sredstva,¹⁷ oslonjena na gramatičku osnovicu splitskoga urbanolekta, čija bi uporaba bila ograničena na društvo s Bačvica. S druge strane, isticali su i specifičnosti načina komuniciranja, koji je sadržan već u samom etimonu naziva igre, koju Anatolij Tolja Kudrjavcev (2007: 149), na Bačvicama poznat i kao *Životinja*,¹⁸ izvodi iz talijanskih riječi *pizzicato* 'trzanje žice prstom' (od *pizzicare* 'udarati') te starsplitskih izraza *picigavat* 'štipati' i *picigamorto* 'mrtvozornik koji je ubodom igle, odnosno štipanjem provjeravao vitalne parametre mrtvaca' (slično navode i Marović i Rađa (2006: 329): *pizzicare (con le dita)* 'štipati prstima; zadirkivati'). Takvom je komunikacijskom stilu (*sarkastičan humor (...) prepoznatljiv u uskom krugu ljudi; nekadašnji igrač srednje generacije*), karakterističnom za Split općenito, inherentno neprestano „podbadanje“ na svoj i tuđ račun, koje s neizostavnim ironijskim odmakom može biti izrazito brutalno (v. i Premuž Đipalo, 2015: 329–330). Riječima istoga ispitanika, rodno asimetrična pejorativna oslovljavanja poput *škovaco, lavandinu* i sl., koja se upućuju isključivo muškarcima, nisu uvredljiva, nego samo u *amarcordu ruganja* na Bačvicama, gdje *zafkancija (...)* *dođe kao šlag na kraju, kao vezivno tkivo*, mogu na neki način biti i komplimentirajuća. Prema njemu, jednim od uvjeta integracije u piciginašku supkulturu upravo je i prihvaćanje takvoga komunikacijskog uzusa (v. i *ibid.*): *Taj splitski humor koji je u biti miks cinizma i svega ostaloga. To je baš specifičan splitski humor, pogotovo doli toga mikrolokaliteta na Bačvice, di je ruganje u biti kompliment nekome. Znači – taj humor je najbitniji, znači – najbitniji, i najteže ga je u biti izbalansirati, ali on je baš najtraženija karakteristika da se ti uklopiš u to društvo*. Poput svakoga elementa komunikacije i humor je multifunkcionalan, a jedna od njegovih glavnih uloga, što potvrđuje i ovaj primjer, jest

---

¹⁵ Premuž Đipalo (2015: 329) navodi tri temeljna uporišta njihova identiteta: uz ključnu vještinu igranja, koja je nužna za afirmaciju u grupi, izdvaja osjećaj pripadnosti zajednici i prostoru.

¹⁶ Premda je bilo i onih koji priznaju da imaju problem neprikladne uporabe izraza svojstvenih samo društvu s Bačvica (npr. amblemski pozdrav *la la*) u drugim, obično formalnijim komunikacijskim sferama.

¹⁷ Razlozi ovakvoga stava nejasni su; možda su povezani i s prevagom semantičke neologizacije kao rječotvornoga postupka.

¹⁸ Prema riječima Ingrid Poljanić na Pričiginu 2016. Značenje picigina u identitetu grada na neki način potvrđuje i potonji stolpljenički krematonim (*priča x picigin* 'festival pripovijedanja u Splitu'). Sličnu motivaciju ima i polisemna sintagma *riječni picigin*, kojom mlađi igrači skupine Fonja označavaju i dobacivanje dosjetki, najčešće prilikom dopisivanja.

socijalizacija, točnije jačanje solidarnosti među pripadnicima neke skupine, kao i uspostavljanje granice prema onima koji to nisu, nerijetko njihovim ismijavanjem (Attardo, 2017, Hay, 2000: 719). Hay (*ibid.*: 716; 718) navodi da je humor povezan i s konceptom moći, tj. da u slučaju uspješnih šala pridonosi boljem statusu pojedinca u skupini, što potvrđuje i spomenuta ispitanikova tvrdnja. Jedan od najzastupljenijih oblika humora u krugu igrača picigina jest zadirkivanje, koje dolazi do izražaja i u nadijevanju osobnih nadimaka: *Podjebavanje je ovdje osnovni tip komunikacije... Ako ti nemoš podnit taj tip priče, onda nemaš šta tražit ovdje.*; sredovječni igrač. Budući da ono implicira prisnost (*ibid.*), Premuž Đipalo (2015: 30) govori o intimnoj naravi ovoga tipa humora. Uz verbalni humor pojedini su ispitanici isticali i njegov neverbalni aspekt u igri.

Spomenuti se emski stav o izostanku sociolektnih obilježja unutargrupne komunikacije dijelom može opravdati i samom naravi igre, koja je izrazito spontana, bez strogih pravila, koja bi se mogla svesti samo na temeljni uvjet što dužega zadržavanja loptice u zraku. Budući da takva dinamika ne ostavlja mnogo prostora za razvijeniju verbalnu komunikaciju, u žaru igre dominiraju uzvici, eliptični zahtjevni iskazi, neglagolske jednočlane rečenice i slična pragmalingvistička sredstva kojima se igra usmjerava i komentira, od kojih su neki metaforički, ironično, pa čak i mačistički dvoznačno lascivno intonirani (npr. *Drvo!* 'tvrdno odbijanje loptice o ruku', *Bilo di!* '(ironično) traženje duge loptice koja zahtijeva trčanje i skok', *Diga mi se!* 'visoka loptica', *Snima li ko ovo?!* 'dobra igra', *Guarda la mano!* 'koncentriraj se', *Ma guarda te!* 'srami se' i dr.). Neki od ispitanika tvrde da se piciginaši na Bačvicama, koje mnogi od njih intimistički nazivaju *tinelom*, više razlikuju po jačini govora, nego li po konkretnim jezičnim obilježjima. Njihove su partije, naime, obično popraćene komentarima ne samo igrača uključenih u igru, nego i onih koji ih gledaju, a u tom se kontekstu pojavljuje i sintagma *pandurski picigin* za partiju koja se u potpunosti igra u tišini, što praktički predstavlja devijaciju od toga rituala.

Jednim od temeljnih metodoloških problema u identificiranju sociolektnih obilježja u ovakvom tipu istraživanja jest nemogućnost oštrog razgraničenja kontinuuma vertikalnih varijeteta u okviru nekoga urbanolekta, odnosno strogoga određenja pripadnosti pojedinoga leksičkog i frazemskeg sredstva općem (gradskom) slengu ili nekom od njegovih specifičnih inačica, kao što su dobno, interesno i drugačije definirani idiomi. Navedeni problem naglašava i gore citirani ispitanik koji upozorava da se mnogi izrazi doduše ne mogu smatrati ekskluzivno piciginaškima, ali da kontekstualizacijom u uskom supkulturnom krugu stječu specifična sociolektna značenja (*Pari ti se da to nećeš nigdi reć osin na piciginu. (...) I doli, kad si dio tog kruga, onda to ima smisla. Prepoznatljivo je isključivo* (doli op. a.), *ali to su najnormalnije*

riči. Nigdi nikome nećeš reć da je lavandin, niti da je škovaca, niti da je lipicaner.). Drugi, jednako složen problem predstavlja i odnos sociolekta i idiolekta, tj. pitanje procesa u kojem neka idiolektna novotvorba, odnosno inovacija u izrazito efemernom okviru postaje sociolektom. U tom kontekstu valja istaknuti da je u istraživanoj zajednici izražena svijest o autorima nekih razmjerno raširenih izraza, kao i načini njihova nastanka.

Kao ilustracija kontekstualizacije, odnosno ispreplitanja tzv. općega gradskog i specifičnoga slenga u komunikaciji piciginaša može poslužiti značenjski prilagođen anglizam inače dosta široke uporabe u razgovornom diskursu *no name(ovi)/nonejm(ovi)*, kojega gotovo isključivo koriste mlađi igrači, a koji se odnosi na novopridošle pojedince koji još nisu postali dijelom šire piciginaške zajednice. Prema iskazu jednoga danas etabliranoga piciginaša srednje generacije koji je počeo igrati prije 15-ak godina, dok je bio u statusu početnika, stariji ga igrači nisu htjeli oslovljavati vlastitim imenom, premda su ga znali, nego pokaznom zamjenicom u trećem licu (*onaj*), koja implicira udaljenost ne samo u fizičkom nego i u društvenom smislu, i u kojoj su simbolički iskazivali granicu između onih koji su *in* i onih koji su *out*. U kontekstu jezičnoga iskazivanja delimitacije grupe može se spomenuti i među igračima koji su igrali 1980-ih i kasnije potvrđen izraz *krumpirove zlatice*, koji je skovao Đermano Ćićo Senjanović (v. i 2007: 157), a koji ilustrira predodžbe piciginaša o drugim korisnicima plaže, posebno onima koji grupno ulaze u more, a koji se iz vizure onih koji igrom kultiviraju javnu plažu shvaćaju kao nametnici.¹⁹

Zanimljiv primjer jezične eksternalizacije promjenjivosti interpersonalnih odnosa u krugu igre i izvan njega, odnosno tijekom same partije i tijekom konverzacije na plaži, navodi ispitanik koji je prije 20-ak godina kao mlađi igrač dobio priliku igrati s piciginaškim bardovima poput Tonija Veršića i drugih. Premda među piciginašima danas bez obzira na generacijske i druge socijalne razlike dominira simetrično oslovljavanje u 2.

---

¹⁹ O odnosu piciginaša prema prostoru javne plaže iz antropološkoga rakursa v. više u Premuž Đipalo (2015). U piciginaškoj unutargrupnoj komunikaciji posebno se potentnim pokazao zoomorfizam, odnosno metaforičko preslikavanje obilježja životinja na ljude. U tom se kontekstu može spomenuti i recentni aktivizam pripadnika ove zajednice koji su povodom prijedloga novoga *Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama*, koji prema nekim tumačenjima omogućuje ograničavanje pristupa i korištenja javnih plaža, 6. listopada 2022. suorganizirali javni prosvjed *Ne damo našu obalu s popratnim skupnim performansom Zapišavanje teritorija*. Ova multimodalna metafora, prema riječima organizatora, počiva na prirodnom refleksu „kojim životinje označavaju svoj teritorij kao jasnu poruku svim drugim jedinkama svoje vrste da je taj teritorij već zauzet“ (Ekološko društvo Picigin Bačvice, Facebook). V. <https://slobodnadalmacija.hr/split/splicani-se-poredali-i-zapisali-bacvice-novizakon-je-neetican-i-diskriminirajuci-ne-treba-se-ogranicavati-pristup-pomorskom-dobru-1230260> (28.1.2023.).

licu jednine, navedeni ispitanik govori o svojoj nekadašnjoj redovitoj promjeni socijalnih deiksi u krugu igre, koji kao da je poništavao sve društvene razlike i u kojem su svi bez obzira na izvanpiciginaški društveni status bili jednaki, stoga je tijekom igre i starije igrače mogao oslovljavati singularnim oblikom, dok bi se izvan nje i to već prilikom ritualnoga zajedničkog odlaska u dubinu nakon završetka partije, automatski prebacivao na asimetrični pluralni oblik i pripadajući način komunikacije: *U krugu bez rukavica, (...) a kad padne zadnji balun iz igre, iz ruke u more, onda se ide na onaj jedan službeniji način komunikacije.* Pišući o razvoju i sociolingvističkim implikacijama *T(u)–V(os)* razlike, počev od latinskoga plurala poštovanja za imperatore, a kasnije i za druge društvene autoritete, naovamo, Brown i Gilman (1960: 254–257, 265) naglašavaju da se, s obzirom na to da je množinski oblik usko povezan s metaforom moći, asimetričnim oslovljavanjem nedvojbeno (re)kreiraju hijerarhijski organizirani društveni odnosi. S druge strane, pomak prema solidarnom recipročnom načinu obraćanja singularnim oblicima, do kojega ne dolazi samo u ovoj zajednici, nego uslijed ideoloških promjena i u društvu općenito, govori o bliskosti, intenzitetu interakcije među sugovornicima, nečijem osobnom stilu te – onom što je u ovom kontekstu iznimno bitno – pripadnosti grupi jednakih (*ibid.*: 257, 273, 276 i dalje). Proklamirani koncept piciginaške egalitarnosti (*fluid između doktora i škovacina*; sredovječni igrač), međutim, na nekim se razinama, uključujući i jezičnu, posebno proprijalnu (v. osobne nadimke izvedene iz profesija), barem kad je posrijedi dio zajednice s Bačvica, ipak donekle pokazao mitom.

Sociolektna se obilježja u ovakvom tipu zajednice prije svega očekuju u neformalnom, neusustavljenom nazivlju, stoga je upitnik većim dijelom bio usmjeren prikupljanju takve leksičke, dijelom i frazemske građe. Razvojem igre, točnije prelaskom na ono što neki nazivaju *dinamičnim*, a drugi *atomskim* piciginom u kojem je na Bačvicama 1980-ih i 1990-ih došlo do povećanja razmaka među igračima, a time i do dužega trčanja i izvođenja atraktivnijih skokova (*igrat na ruku* vs. *igrat na široko, mali* vs. *veliki krug, dodat/dodavat u for* ‘baciti/bacati lopticu u prazan prostor’), razvijala se i uvjetno nazvana terminologija koja i dandanas nije posve stabilnom. Jedno od malobrojnih pravila nalaže igru u kvintetu sa specijaliziranim igračkim pozicijama, za koje postoji niz sinonimnih izraza: *A1 ((glavni) trkač, jedinica)*, *A2* i *A3 (pomoćni trkači, polutrkači, krila, vezni, duje)*, *A4* i *A5 (tehničari, dodavači, sidruni, playmakeri, trice)*. Navedeni termini s numeracijom, od kojih se najučestalije rabi prvi, nisu čisto tehničkoga tipa, nego imaju i blagu vrednujuću notu jer odražavaju fizičku spremu igrača. Naime, na poziciji *A1* igra fizički najspremniji igrač; možda i stoga samo za nju postoje i deskriptivni zoomorfni onomatopejski izraz *vau-vau* te

izvedenica *majmunovo* motivirani brzim kretanjem igrača lijevo-desno,²⁰ dok se s godinama igrači obično premještaju prema drugim manje pokretnim pozicijama. Kao što je vidljivo, uz njih se pojavljuju i sinonimi posuđeni iz sportova s kojima ova igra dijeli neke zajedničke crte, ponajprije iz vaterpola (*sidruni*),²¹ odbojke (*tehničari*, *dodavači*) i drugih loptaških sportova (*krila*, *vezni*, *playmakeri*). Dok gotovo svi muški ispitanici poznaju i rabe navedene izraze, ispitanici koja je picigin igrala od 1950-ih do 2010-ih oni nisu poznati. Je li to posljedica činjenice, kao što ona i mnogi stariji igrači ističu, da je picigin u svojim početcima bio spontanom igrom koja je tek posljednjih godina počela nalikovati pravom sportskom nadmetanju ili usto i nekadašnjega, pa i današnjega statusa žena u piciginaškoj zajednici, teško je suditi.

Osim naziva igračkih pozicija, koje su, kao što je spomenuto, jednim od rijetkih fiksnih elemenata ove igre, među igračima na Bačvicama zabilježeno je nekoliko izraza, uključujući i frazemske, koji se uglavnom odnose na neke repetitivne aspekte igre, a koje se zbog razmjerne proširenosti u skupini ne može smatrati samo idiolektima. Za *partiju*, koja traje i oko sat vremena, koriste se i izrazi šire uporabne vrijednosti u splitskom urbanolektu *paka* ili *gema*, dok se dodavanje bez pada loptice u vodu metonimijski imenuje *rukom*. Većina takvih prikupljenih izraza, od kojih su neki, kao posljedica igranja u različitim dnevnim terminima i razmjerno ustaljenim postavama, različito generacijski i po igračkim skupinama distribuirani, odnosi se na:²²

- (i) osnovna pravila igre (izraz *fali peti* označava situaciju nestrpljivoga iščekivanja jednoga igrača koji nedostaje za optimalni kvintet, a koja ujedno može predstavljati i priliku za inicijaciju novoga igrača (v. i Premuž Đipalo, 2015: 327); okaziono se pojavljuje i antonimni zahtjevni izraz *budi šesti* kojim se lošijega igrača odvraća od uključivanja u igru);
- (ii) rekvizite (*balun(čić)* ‘obrađena teniska loptica’; zbog promjene u tehnologiji njihove obrade pojedini su ispitanici navodili antonimne metaforičke izraze *bloketa*, *matun* ‘teža, nedovoljno izbrušena loptica’ i *raketa*, *projektil* ‘lakša, dobro izrađena

---

²⁰ I nadimci pojedinih igrača na toj poziciji proizašli iz stila igre počivaju na animalističkim, točnije zoomorfnim metaforama (npr. *Antilopa* za brzoga igrača, onomatopejsko redupliciranje dočetka *Mislavavavav* u imenu, odnosno nadimku igrača koji poput psa trči i skače za svakom bačenom lopticom).

²¹ Prema nekim se izvorima picigin razvio upravo iz vaterpola (v. npr. rješenje o priznavanju picigina nematerijalnim kulturnim dobrom).

²² Navedeni su samo izrazi potvrđeni kod više igrača različitih skupina, koji se zbog toga ne mogu smatrati isključivo idiolektima.

- loptica', koje starije generacije uglavnom ne koriste; *veštiti*²³ i *postolice* 'surfersko odijelo i pripadajuća obuća u kojima u posljednje vrijeme pojedinci igraju zimi', igrači koji igraju samo u *mudantinama* zbog kromatske asocijacije prve nazivaju *udovcima*, *crnom hordom*²⁴ i dr.);
- (iii) teren, uvjete i organizaciju igre (najbolji, odnosno *glavni, prvi* ili *A teren* na istočnom dijelu plaže, u kojem je zbog zavjetrine uvijek *igrivo*, mlađi igrači imenuju deminutivnim hipokoristikom možebitnoga mikrotoponimskog karaktera *K/kantunić*;²⁵ a ista skupina za idealne uvjete koristi i sintagmu *laboratorijski uvjeti*, što jezikom starijih podrazumijeva *pličaduru do žnjuta, bez vitra i prazne Bač(vic)e; bazen* 'plima (nepovoljni uvjeti)'; *juva* 'oseka'; *livada* 'dosta praznoga prostora među dvama igračima'; *telefonski picigin* 'nespontana, unaprijed telefonski dogovorena partija' i dr.);
- (iv) pojedine poteze i skokove (*kendat/kendavat* '(snažno) udariti/udarati lopticu'; *kenda* 'snažno dodana loptica';²⁶ *streljana* 'uzastopno dodavanje loptice igraču'; *parabola, svića* 'visoko bačena loptica'; *kacijola/karciol* 'loptica upućena dlanom skupljenim poput zaimače'; *lob-đule* 'udarac koji zahtijeva skok na leđa kako bi se uhvatila loptica'; *povratna* 'vraćanje loptice, koja nije zahtijevala skok, dijagonalno postavljenom igraču i trčanje na drugu stranu'; *dijagonala* 'položaj pozicija najudaljenijih igrača'; *lasta, parada* '(izvijeni) skok na prsa' (v. sliku 2); *helikopter* 'zahtjevan skok na leđa'; *drvo (drveno), Renatov brid* 'udaranje loptice bridom dlana pri čemu dolazi do pogreške u dodavanju' (u skupini Fonja takav udarac koji završava iza igrača poznat i kao (*udrit*) *Peček(a)*);²⁷

²³ Riječ je i o dodatnoj vizualnoj markaciji unutar grupe, pa i na prostoru plaže općenito.

²⁴ Posljednji je primjer ujedno i aluzijom na piciginašku skupinu intertekstualnoga imena *Divlja horda*.

²⁵ Ova je jedinica polisemna; ujedno označava i dio ugostiteljskoga objekta na plaži Bačvice u kojem se igrači sastaju. U kontekstu posljednjega među mladima je zabilježena i abrevijatura *NPO* 'nepiciginaška obaveza' povezana s pravilom koje pripadnicima ove zajednice ograničava sastanke s osobama izvan piciginaškoga kruga na navedenom mjestu.

²⁶ Šegvić (2003) navodi sljedeće značenje imenice *kenda* „igra loptom u kojoj se umjesto lopte nogom tuče kakva stara krpa, šešir ili zgužva od krpa (krpaš)“ te glagola *kendavat* „tući nogom, igrati kendu“. I sami su ispitanici potvrdili da se navedeni izrazi u kontekstu picigina ponajviše rabe u otegotnim uvjetima plime i vjetera u kojima je nužno jače udaranje loptice.

²⁷ Ustaljene sveze riječi s vlastitim imenom motivirane su specifičnim načinom igre pojedinaca i skupina.

krivo oko ‘gledati u jednoga igrača, a lopticu uputiti drugom’, *mirni prijenos* ‘smirivanje visoke loptice dodavanjem najbližem suigraču’; *hraniti/upošljavati igrača* (u skupini A1 poznato i kao *papa in bocca*) ‘bacati lopticu suigraču, ob. dodavač trkaču’; *dat lekciju/davati lekcije* ‘uputiti/upućivati lopticu koju je teško uhvatiti, odnosno onu koja zahtijeva bacanje igrača’ (pravilo: *ne smije lekcija na lekciju*); *zadnja dobra* ‘posljednja ruka, odnosno zadnje dodavanje lopticom’ i dr.);

- (v) način igre te karakteristike igrača²⁸ (*igrati ka/ko Bajdo/Tolja* ‘igrati dobro (poput glasovitoga igrača Hajduka Bernarda Vukasa ili nekadašnjega piciginaša Anatolija Kudrjavceva)’; *igrati ka/ko Sunčanica u finalu* ‘igrati ziheraški (poput istoimene skupine u završnici mundijalnoga nadmetanja)’; *igrati ka/ko Vladi* ‘1. igrati prema pravilima, školski; 2. igrati potpuno iscrpljen’; *baciti se ka/ko Julio/Žuki* ‘baciti se na leđa kako bi se uhvatila loptica’, *igrati ka/ko slina/blitva* ‘igrati nježnije, sporije’; *jemat/imat ruku ka/ko longetu* ‘igrati kruto, nefleksibilno’; *past ka/ko prazna boca o(d) plina* ‘pasti u more cijelom dužinom tijela uz prskanje i popratni zvuk’, *igra je dobila metak u čelo* ‘igra se pogoršala, ob. zbog ulaska lošijega igrača’; *fali mesa* ‘loptici nedostaje veća parabola, odnosno ne dolazi do igrača’; *iskopat bužu/rupu <u pijesku> i uvatit se komu pedoče za noge* ‘biti statičan, ob. se odnosi na sidrone’; *panj(ina), kantunalić, kolpomorto* ‘loš, statičan, spor igrač’;²⁹ u nekim mlađim skupinama zabilježen je i izraz *vaginaleta* ‘igrač koji se dugo nakon ulaska u igru ne želi baciti i smočiti se’ i dr.), te
- (vi) hibride picigina i raznih sportova (*picigol (picigin x gol;* kombinacija picigina, rukometa, košarke i hokeja, koja se zimi igra i u dvoranskim uvjetima); *picington (picigin x badmin(g)ton)*; *picojka (picigin x odbojka)*; *penis/pennis (picigin x ten(n)is)*).³⁰

²⁸ Prema riječima I. Poljanić na Pričiginu 2016., s obzirom na stil igre A. Kudrjavcev je među piciginašima u širem smislu razlikovao *bombardere*, koji se bacaju i viču, i *kompleksaše*. Sam Kudrjavcev (2007: 153) navodi nekoliko tipova nekadašnjih skupina specifičnoga stila igre: *paradersku, pucačku, divlju, kružnu, dubinsku*.

²⁹ Zanimljivo je da je prikupljeno jako malo izraza u kojima je inkodirana maritimna kultura.

³⁰ O nizu drugih rekreacijskih sadržaja (*glavomet, regbi, nogbi, na male branke* i dr.) i manje ili više razgraničenim skupinama na Bačvicama v. više u Matošić (ur., 2007).

Kao što je spomenuto, dio prikupljene građe različito je generacijski distribuiran, a jezično manifestirane dobne razlike tiču se i tvorbe riječi i višejezičnosti. Kod mlađih je pripadnika, koji pretežno prakticiraju spomenute derivirane igre, naime, zamjetna veća uporaba stopljenica i anglizama, uključujući i one povezane s razvojem tehnologija (npr. *selfie/selfi* ‘udarac kojim igrač sam sebe pogodi loptom’). U metajezičnim komentarima ispitanika zamjetna je svijest o perceptivnoj istaknutosti početka prve riječi uključene u stapanje. Prema njihovim riječima, odlučili su se za pozicioniranje inicijalnih dijelova riječi *picigin* na prvo mjesto stopljeničkih neologizama kako bi na taj način istakli ishodište izvedenih igara.

Geminizacija po uzoru na engleski pravopis u falocentričnom nazivu potonje igre kontradiktornom je strategijom eufemizacije. Jedino ovaj derivat *picigina* ima razvijeno nazivlje nastalo kolektivnom tvorbom i to uglavnom značenjskim i tvorbenim prilagođavanjem izraza iz engleskoga i hrvatskoga pornografskog slenga te srodnih sportova: pozicije *cockblocker(i)* (prednje) i *penetrator(i)* (stražnje); *cumshot* ‘poen pogotkom’; *svrš(-)point* ‘zadnji poen’, *štrc* ‘servis’, *štrc(-)netz* ‘udarac, ob. servis pri kojem loptica udari u mrežu’, *facial* ‘pogodak u glavu’; *golden shower* ‘štrcanje protivnika’; *incest* ‘pogodak svoga igrača’; *no homo* ‘dodir igrača rukom’.

Premda rodni aspekt inicijalno nije bio u fokusu istraživanja, ipak se nametnuo kao jedna od bitnih tema. Kao što je spomenuto, suvremeno (socio)lingvističko shvaćanje jezičnih izvedbi rodnih, kao i drugih vidova identiteta podrazumijeva pomak od pukoga korelacijskog pristupa jezičnoidentitetskim i sociokulturnim kategorijama prema onom koji je usmjeren stvaranju rodnih značenja u dinamičnom diskursu, pri čemu se ni „maskulini“ ni „feminini“³¹ identiteti, kao ni jezična ni konverzacijska sredstva kojima se oni (re)kreiraju ne smatraju fiksnima (Eckert, McConnell-Ginet, 2003: 4).³² U komunikaciji u dominantno muškom krugu ovaj je

---

³¹ Navodnim se znakovima upućuje na nemonolitnost tih kategorija (v. npr. i Wodak, Benke, 1997).

³² Neka su (socio)lingvistička istraživanja potvrdila postojanje određenih razlika u jezičnoj praksi muškaraca i žena – od sklonosti pojedinim varijetetima do korištenja različitih konverzacijskih stilova – koje se mogu interpretirati jedino uzimajući u obzir situacijski i kulturno-povijesni kontekst u kojem se pojavljuju (Wodak, Benke, 1997: 129). Budući da je u istraživanju sudjelovao mali broj žena, nikakvi se zaključci o ovim dvama aspektima unutargrupe jezične interakcije ne mogu izvesti. Neformalna se komunikacija u ovom krugu, bez obzira na rodnu pripadnost, ionako odvija na vernakularu: *Ne govori se hrvatskim književnim jezikom, preferira se tradicijski splitski izričaj*; stariji igrač. Problem zastupljenosti standardnojezičnih obilježja u idiolektima *piciginaša/ica* nije i nikako ne može biti samo pitanjem njihove rodne pripadnosti, nego i njihove dobi, stupnja obrazovanja, kao i brojnih

aspekt nedvojbeno najeksplicitniji u seksualnoj aluzivnosti pojedinih pragmeta, kao i u metonimijskom nazivu i terminologiji spomenutoga derivata picigina, kojima se igra simbolički (de)markira kao potentno (!) „maskulina“. Međutim, i mnogi se drugi elementi unutargrupne komunikacije mogu interpretirati u ovom kontekstu. Negativni stavovi pojedinih ispitanika i ispitanica (!) prema preuzimanju stereotipno shvaćenih „muških“ konverzacijskih obrazaca kod pojedinih igračica potvrđuju postojanje određenih ograničenja u diskursnim izvedbama rodnih identiteta, koja nedvojbeno proizlaze iz normi mediteranskoga patrijarhata. Osim toga, svojevrsnim iskazom solidarnosti i kohezivnim elementom u izgradnji užega grupnog identiteta jest i na neki način ritualno, formulaično pitanje *Oćemo (li) u duboko?*, koje jedan od autoriteta postavlja ponajboljim piciginašima u najintimnijem (!) trenutku završnoga ispiranja kupaćih gaćica u moru. Navedenim se pitanjem, kojega valja tumačiti u kontekstu deprecijativnošću obojenoga humora, „propituje“ heteroseksualnost, a time i „muškost“ igrača (usp. i izraz *no homo* u igri *pen(n)is*). U ovom su kontekstu pojedini ispitanici spominjali i imenovanje igrača (deminutivnim (!)) nazivom za muški spolni organ ili nazivom za homoseksualce. Slične konsolidacijske strategije u ragbi klubu na Novom Zelandu Kuiper (1991) tumači u okviru teorije uljudnosti Brown i Levinsona (1978, 1987). Prema Kuiperu (*ibid.*: 290–292), formule kojima se ugrožava obraz, odnosno ugled članova, u ovim primjerima u području seksualnosti, zapravo na poseban način pridonose grupnoj solidarnosti i identitetu. Takvi izrazi nerijetko imaju uže dijastratičko značenje od nekoga vokabulara karakterističnoga za cijelu ili barem veći dio neke zajednice; njima se, naime, obično potvrđuje pripadnost nekoj užoj podgrupi (*ibid.*: 286) – kao u ovom slučaju skupini *elitnih* igrača picigina.

U sferi nadijevanja tzv. pravih nadimaka, jednoga od najdinamičnijih i najefemernijih slojeva unutargrupne komunikacije piciginaša s Bačvica, koji je možda i jednim od jezičnih elemenata koji u formiranju zajedništva skupine ima najvažniju ulogu, uz motivaciju nositeljevim unutargrupnim (*Prisidnik*) i izvangrupnim društvenim identitetom i statusom (npr. *Emeritus*, *Profa*, *Zubar*, *Kuvar* i dr.), potvrđen je i veći broj zoomorfnih i fitomorfnih nadimaka utemeljenih na fizičkoj i inoj sličnosti pojedinih entiteta i samih nositelja (npr. *Morž*, *Tica Trkačica*, *Trudni Pauk*, *Panj*, *Bunika* i dr.) te inverzne tvorbe koje počivaju na antonimnom odnosu antroponima i istaknutih osobina imenovanih osoba (npr. *Div iz Voštana* za igrača nižega stasa, *Ge(o)pard* za vegetarijanca i dr.). Dio metaforičkih nadimaka motiviran je i stilom igre (npr. *Div(l)ji* (neumoran, brz igrač), *Kiler* (dodavač koji baca zahtjevne loptice), *Likvi(dator)* (igrač nakon

---

drugih čimbenika, uključujući i situacijske. S druge strane, u provedbi istraživanja kod pojedinih se muških ispitanika ipak mogao zamijetiti nešto asertivniji konverzacijski stil.

čijega ulaska pada kvaliteta igre), *Vanzemaljac* (progresivan igrač), *Tomo Slina*, *Mate Smrt* (sporiji igrači), *Rampa* (kombinirana motivacija nadimkom izvedenim od prezimena i značenjski podudarnim stilom igre (pasivna lijeva ruka)) i dr.). Mnogi nositelji znaju imati i više nadimaka različite postojanosti. I u nadimačkom je fondu zamjetna rodna asimetrija u smislu izostanka tzv. pravih nadimaka za žene, kod kojih su zabilježeni samo hipokoristici izvedeni od vlastitih imena, što s jedne strane može biti iskazom poštovanja, ali istovremeno i potvrdom činjenice da se ni jedna od njih (osim glasovite Vere Ferić, o kojoj v. i u Premuž Đipalo, 2015: 333) u dominantno muškom društvu nije uspjela etablirati kao ravnopravna članica supkulturne jezgre. Neki ispitanici govore i o generacijskim razlikama, odnosno o tom da nadimke uglavnom nadijevaju stariji, afirmirani članovi, što opet potvrđuje njihovu funkciju u jezičnom konstituiranju hijerarhijski organizirane zajednice.

Proprijalne novotvorbe, međutim, nisu ograničene samo na nadijevanje nadimaka, nego su, dijelom i kao posljedica nužnoga kovanja naziva piciginaških ekipa za potrebe nekadašnjih mundijalnih natjecanja, zaživjeli i nerijetko šaljivo intonirani krematonimi (npr. *Pancentari* 'iskusniji igrači jače tjelesne građe s ponekim mršavijim pojedincem', *Drvo Drveno* 'slabiji tehničari', *Fonja*³³ 'slabiji igrači koji se nadaju da će poput nečistoće isplivati na površinu, odnosno uspjeti' i dr.), zatim metonimijska (*Sunčanica* (prema dijelu plaže na kojem igrači iz te skupine sjede), *Umjetnici* (prema vokaciji igrača) i dr.), kao i imena motivirana nekim piciginaškim izrazima ili aluzijama na njih (*A1*, *Zadnja dobra te Alo, alo*³⁴ i dr.). Navedenom valja dodati da se uz općepoznato mikrotoponimsko segmentiranje plaže (*Kavale*, *Željezničar/Željo*, *Sunčanica*)³⁵ u dijelu piciginaškoga kruga, mahom mlađih,

---

³³ U ovom se primjeru radi o samoimenovanju koje predstavlja ironično pounutrivanje načina jezičnoga ophođenja supkulturne jezgre prema novopridošlim igračima.

³⁴ Osim što bi mogao biti inspiriran kulturnom serijom, posljednji je krematonim i aluzijom na tzv. *telefonski picigin* (v. i Premuž Đipalo 2015: 332).

³⁵ Uz navedene izraze potvrđeni su i oni upitnoga onimijuskog statusa (npr. *tamaris* (danas posjećen, nekadašnji orijentir za pozicioniranje A1 igrača na prvom terenu), *tuš*, *objekt*, *restoran* i dr.). Zanimljivo je da Borčić (2007: 24) navodi nekoliko, opet metaforičkih, izraza za stijene na zapadnom dijelu plaže s kraja 19. i početka 20. stoljeća, koji danas uglavnom nisu u uporabi: *Trotul*, *Kvadrat*, *Puzavica*, *Mala* i *Velika Kavala*, *Panet*, *Karegeta*, *Mali* i *Veli(ki) Samar* (posljednje Kodrić i Marasović Alujević (2008: 109) povezuju s tal. *somaro*, tj. lat. *saumariu(m)* 'magarac'). Danas se za taj lokalitet, barem kad je riječ o piciginašima, uglavnom koristi izraz *Kavale* (< tal. *cavallo* 'konj'). Hodonim *Bačvice* spomenute autorice (*ibid.*: 110) izvode iz talijanizma *Botticelle*, koji povezuju s kasnolatiniskim *Butis*, *butte* (srednjovjekovna crkva sv. Marije *de Butis* na Katalinića brigu). Dio ispitanika poznao je navedeno tumačenje, dok ih je dio današnje ime plaže i kvarta, prema Kečkemetu (SD, 1986, prema *ibid.*), pogrešno povezivao s bačvama koje su težaci s obližnjih vinograda ispirali u moru. Sama plaža nekoć se nazivala

uvriježio i helenski naziv *Agora* za središnji plato na kojem nekoliko pripadnika zajednice učestalo diskutira o društveno-političkim aktualnostima. Upravo se posljednjim primjerom mikrotoponimskoga neologizma, kojemu bi se mogao dodati i spomenuti *K/kantunić* i drugi slični nazivi, iskazuje pripadnost grupi koja je uz ostalo definirana i prostorom plaže. Riječima Tuana (1979: 6, prema Helleland 2012: 107): „Ono što počinje kao nediferencirani prostor postaje mjesto kako ga bolje upoznajemo i pridajemo mu vrijednost.“

Premda je većina novotvorbi okazionoga karaktera, mnoge se prikupljene jedinice zbog svoje proširenosti u skupini ipak mogu smatrati leksikaliziranima i frazeologiziranima. Među rječotvornim modelima u takvim primjerima valja izdvojiti neosemantizaciju, pretežno metaforizacijom i metonimizacijom, koja može biti popraćena i derivacijom, a kod hibridnih pojava stapanje. Rjeđe se pojavljuju abrevijature, i to pretežno u govoru mlađih igrača. U podlozi semantičkih neologizama, kao i nekih frazema i vlastitih imena, iskristalizirala su se četiri dominantna, u nekim primjerima i deprecijativno intonirana, konceptualna povezivanja aspekata igre i kvaliteta igrača s karakteristikama (i) drva, (ii) pojedinih životinja, (iii) raznih oblika otpada, odnosno nečistoće, a u manjoj mjeri i (iv) artiljerije, koje zbog univerzalnosti takvoga tipa prijenosa značenja mogu biti razumljive i izvan grupe, za razliku od primjerice društveno usko interpretabilnih frazema koji za sastavnicu imaju vlastito ime. Dok je posljednji koncept pozitivno konotiran, prvi počiva na negativnoj valorizaciji materijala koji je svojim kvalitetama posve suprotan dinamičnoj igri koja iziskuje iznimnu prilagodljivost i kreativnost. Osim toga navedena je metafora, kao u mnogim jezicima i kulturama, povezana i s konceptom gluposti.

3.2. Primjer drugi: **Fir(ul)e**

Kad su u pitanju uvriježeni unutargrupni izrazi usko povezani s igrom, kao i neki aspekti komunikacijskoga stila, jezična se praksa piciginaša s Firula ponešto razlikuje od onih s obližnje plaže. Zvone Čondić, mentor, ujedno i glavni „terminolog“, koji okuplja i trenira mlađe naraštaje igrača, pri čemu, kako sam otkriva, ni jezični aspekt u prijenosu igračkoga iskustva nije zanemarivim, ističe da je 1990-ih počeo kovati nazive za repetitivne elemente igre iz potrebe da educira mlade igrače, kao i nastojanja da olakša i dinamizira igru: *Jer kad ja njemu rečen termin, on meni točno zna šta treba napraviti. Znači – nema pogađanja, nema napamet. Kad mu ja kažem pantagana, on se odma pripremi za taj udarac.*

Špalacijuni, a taj se fitotoponim poput imena grada izvodi iz latinskoga naziva za brnistru (*ibid.*: 109, 120).

U ovoj je skupini potvrđeno nešto manje izraza,³⁶ međutim, stječe se dojam da je njihova sociolektna stabilnost, kao i emska metajezična svijest o njima nešto veća nego na zapadnijoj plaži:

- (i) teren (hijerarhijska podjela na *teren A* (uz mul na kojem igraju bolji igrači) i *teren B*);
- (ii) pozicije (zbog univerzalnosti igrača koji se rotiraju razlikuju se samo *stranica* ‘susjedni igrač’ i *dijagonala* ‘igrač nasuprot’);
- (iii) skokovi (*žirafa* ‘visoki skok’; *krokodil* ‘skok iz niskoga položaja, mora ili poda’; *helikopter* ‘skok iz mjesta na prsa dočekivanjem na ruke’ i dr.);
- (iv) udarci/potezi³⁷ (*kenda(va)nje* ‘snažno dodavanje u igri i prilikom zagrijavanja’; *atomic* ‘dugotrajno, neprestano snažno dodavanje’; *edukacija* ‘dodavanje sa slabijim igračem’; ovisno o načinu na koji je upućena loptica razlikuju se sljedeći udarci: *kenda* ‘najjači udarac, poput asa u tenisu’; *krstareča* ‘precizan udarac, nešto slabiji od *kende*, igraču u tijelo koji zbog toga ne zahtijeva znatno kretanje prilikom hvatanja loptice’; *unutarnji* i *vanjski tomahawk* ‘spin prilikom kojega se igrač naizgled ne kreće u smjeru loptice koja ipak dolazi do njega’; *kikiriki* ‘lelujavno upućivanje loptice igraču u prsa, koju je zbog toga izuzetno teško uhvatiti’; *ekstrem* ‘udarac koji iziskuje trčanje i veliki napor igrača kako bi se loptica uhvatila’; *kacijola* ‘udarac skupljenim dlanom poput zaimače’; *zid* ‘zaustavljanje loptice dlanom od kojega se ona odbija sličnom brzinom’; *džomba* ‘nepravilan udarac produžetkom palca’; *solinski* ‘nepravilan udarac ravnim dlanom’; *bačvice* ‘visoko bačena loptica’; *pantagana* ‘loptica koja u niskom položaju dolazi do igrača i stoga zahtijeva njegovo naginjanje’; *kraljevski* ‘hvatanje niske loptice koje podsjeća na kraljevski naklon’; *nagrada* ‘ponavljanje istoga udarca; ob. kao nagrada za dobru igru’; *led* ‘nagla promjena strane pri kojoj igrač okrenut na suprotnoga igrača lopticu dobacuje onom iza sebe’; *krivo oko* ‘gledati u jednoga igrača, a lopticu uputiti drugom’; zatim *bekend* ‘udaranje loptice slabijom rukom’; *lob* ‘loptica bačena preko igrača u velikom luku’; *drop-shot* ‘kratki lob’; *drop* ‘nizak udarac amortiziran na malom prostoru koji se uspije vratiti’ i dr.); te

---

³⁶ Ispitanici su naveli da su ti izrazi nekoć bili ispisani na mulu na Firulama.

³⁷ Na ovim se dvjema plažama razlikuje i loptica kojom se igra picigin. Na Firulama je riječ o drugačije obrađenoj loptici koja se koristi u racquetballu.

- (v) karakteristike igrača (npr. *drvo* ‘slab tehničar’, *levato* ‘igrač koji često griješi’ i dr.).

Kao što je vidljivo, svega je nekoliko izraza zajedničko piciginašima s dviju obližnjih plaža. Među tvorbenim je modelima, slično kao i u prethodnoj skupini, učestala semantička neologizacija, prije svega metaforizacija, pri čemu se uz animalističke paralele može izdvojiti i konceptualno povezivanje projektila i bacanja loptice, kao i posuđivanje izraza iz srodnih sportova (tenisa, kao i loptaških igara). Zanimljiv primjer predstavljaju i dva deprecijativno intonirana neosemantizma – *solinski* i *bačvice*. Dok prvi počiva na u Splitu raširenoj negativnoj stereotipizaciji stanovnika susjednoga grada, potonji primjer među Firulašima, čija je igra izrazito atraktivna zbog zavidne forme igrača i izvođenja akrobacija, evocira (starije) piciginaše na obližnjoj plaži koji zbog lošije fizičke spremne usporavaju igru bacanjem loptice u visinu. Osim u posljednjem primjeru do deonimizacije i apelativizacije došlo je i kod jedinice potekle od naziva dalekometnoga krstarećeg projektila američke mornarice.

Ono što izraze prikupljene na Firulama razlikuje od onih s Bačvica uz ostalo je i viši stupanj leksikalizacije, odnosno šira unutargrupna uporaba. Čini se da je navedeno dijelom i posljedica činjenice da je riječ o manjoj i ponešto kompaktnijoj skupini, koja više nalikuje neformalnom sportskom klubu s izraženom pedagoškom figurom. Prilikom provedbe istraživanja na ovoj plaži nije zabilježen ni jedan frazem šire uporabne vrijednosti, kao ni jedna ekskluzivno piciginaška mikrotoponimska novotvorenica.³⁸ Dok je situacija s nadijevanjem metonimijskih (*Firule Plakaluša* (prema nazivu obližnjega kvarta), *Nikad dosta Firule* (prema Torcidinu natpisu na mulu)) te metaforičkih zoomorfnihi onima i onih povezanih s konceptom nečistoće među dvjema piciginaškim (mikro)zajednicama homologna (npr. osobni nadimak *Vepar* (prema stilu igre) ili imena skupina *Feca* i *Beštije*, pri čemu se posljednji javlja i kao proprijalna imenica, ali i kao (hipokoristični) apelativ), izostanak eksplicitne kategorizacije igrača po kvaliteti,³⁹ jezične delimitacije jezgre i rubnih članova grupe te pripadajuće „komplimentirajuće“ pejorativne, deprecijativne note, onim je što ih djelomično jezično-komunikacijski razlikuje.

---

³⁸ Među mikrotoponima na ovom lokalitetu mogu se izdvojiti metaforička imena stijena u moru *Kumpir/Kunpir*, *Palačinka*, *Lav/Sfinga* te izvedenica *Firulete* za produžetak plaže prema Zenti. Sam naziv plaže potvrđen još u ranom srednjovjekovlju Šimunović (2008: 588) izvodi iz latinskoga fitonima *ferula* ‘šiblje’, biljke danas iskorijenjene na tom lokalitetu, a sačuvane na južnim padinama Marjana, koja je nekoć imala veliku praktičnu važnost (Kodrić, Marasović-Alujević, 2008: 110–111).

³⁹ Premda pojedinci sposobnost igrača, primjerice, vrednuju brojčanom skalom.

4. Prema zaključku

Na pitanje *Što piciginaše čini piciginašima?*, kao i u ispitivanju asocijacija vezanih uz riječi *picigin* i *Bačvice/Firule*, igrači/ce su obično odgovarali/le setom izraza povezanih s rekreativno-hedonističkim životnim stilom sažetom u trinomu jednoga igrača srednje generacije (*picigin/Bačvice = 3 R: rekreacija, relaksacija, regeneracija*). Premuž Đipalo (2015) ispravno primjećuje da je uz samu igru glavnim uporištem njihova grupnog identiteta nedvojbeno i odnos prema prostoru. Međutim, važno je istaknuti da piciginaši prostor plaže „zaposjedaju“ i jezično, tvoreći i iskazujući specifičan društveni identitet.

Stav mnogih ispitanika s Bačvica o irelevantnosti jezične sastavnice njihova grupnog identiteta, odnosno o nepostojanju sociolektnih obilježja njihove unutargrupne komunikacije doveo je do privremene napetosti između onoga što bi se s jedne strane moglo nazvati emskom metajezičnom svijesti i etškoga pogleda istraživača s druge strane. Stoljetnim razvojem igre i oko nje okupljenoga „urbanog plemena“ stvoren je specifičan humorom prožet komunikacijski stil, koji je postao neizostavnim verbalnim dijelom igre, pa i jednim od uvjeta integracije u ovu zajednicu. Izloženi prikupljeni podaci – leksik i frazeologija, koji uz dijatopijski ton nedvojbeno imaju i dijastratička značenja, kao i kohezivni potencijal humora, onimije i drugih sredstava, ipak potvrđuju da jezična praksa u ovom krugu nikako ne može biti njegovim zanemarivim obilježjem. Leksikalizirane i frazeologizirane jedinice, koje se odnose na razne aspekte igre, pretežno su nastale semantičkom neologizacijom, tj. metaforizacijom i metonimizacijom, kao i posuđivanjem i značenjskom prilagodbom termina iz drugih sportova, te naposljetku stapanjem. Dok je dio građe prikupljene na Bačvicama generacijski i frakcijski različito distribuiran, čini se da je uporaba unutargrupnih izraza na Firulama nešto stabilnija. Prema metajezičnim iskazima ispitanika, dvije se splitske piciginaške (mikro)zajednice djelomično razlikuju i u komunikacijskim stilovima, prije svega u stupnju njihove deprecijativnosti. Elementi rodnoga jezika najeksplicitniji su u falocentričnom nazivu jedne od igara derivirane iz picigina te njime motiviranoj terminologiji kojima se iskazuju i grade „maskulini“ identiteti. U tom se ključu usto može interpretirati i proprijalna razina, točnije izostanak tzv. pravih nadimaka za igrači/ce, što uz postojanje akomodacijskih praksi implicira i stanovitu statusnu asimetriju.

Zaključno, prema riječima jednoga starijeg igrača, ovaj je tip govora *specifičan i razumljiv zatvorenom krugu dotične grupacije i možda pojedinim domaćim posjetiocima i šetačima*. Konvergentnom jezičnom praksom –

usudili bismo se reći i specifičnim slengom – kao i posebnim konverzacijskim stilom piciginaši nedvojbeno (re)kreiraju razne aspekte svoga grupnog identiteta: od svojih međusobnih odnosa, preko strukture i dinamike skupine do granice prema onima koji nisu njezinim dijelom.

Literatura / References

- Attardo, Salvatore. (2017). Humor in Language In Oxford Research Encyclopedia of Linguistics. Available at: <https://oxfordre.com/linguistics/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-342>. (accessed July 8, 2023) (In English)
- Borčić, Goran. (2007). O Bačvicama do kraja 19. stoljeća [Bačvice until the End of the 19th Century] In Matošić, Zdenko (Ed.) Bačvice – raj na zemlji [Bačvice – Heaven on Earth]. Split: Ekološko društvo Picigin Bačvice. 16–28. (In Croatian)
- Brown, Penelope; Levinson, Stephen C. (1978). Universals in Language Usage: Politeness Phenomena. In Goody, Esther (Ed.) Questions and Politeness: Strategies in Social Interaction. Cambridge: Cambridge University Press. 56–311.
- Brown, Penelope; Levinson, Stephen C. (1987). Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press. (In English)
- Brown, Roger; Gilman, Albert. (1960). The Pronouns of Power and Solidarity In Sebeok, Thomas Albert (Ed.) Style in Language. Cambridge: MIT Press. 253–276. (In English)
- Bucholtz, Mary; Hall, Kira. (2010). Locating Identity in Language In Llamas, Carmen; Watt, Dominic (Eds.) Language and Identities. Edinburgh: Edinburgh University Press. 18–28. (In English)
- Burr, Vivien. (2015). Social Constructionism In Wright, James (Ed.) International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2nd. ed. Oxford: Elsevier. 222–227. (In English)
- Coulmas, Florian. (2018). Urbanisation and Linguistic Multitude In Heinrich, Patrick; Smakman, Dick (Eds.). Urban Sociolinguistics: The City as a Linguistic Process and Experience. Oxon, New York: Routledge. 12–24. (In English)
- Dragojevic, Marko. (2017) Language Attitudes In Oxford Research Encyclopedia of Communication. Available at: <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/97801>

- 90228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-437. (accessed July 17, 2023) (In English)
- Eckert, Penelope; McConnell-Ginet, Sally. (2003). *Language and Gender*. Cambridge: Cambridge University Press. (In English)
- Galović, Filip; Jutronić, Dunja. (2021). Phonological and Morphological Characteristics of the Speech of Older Generation in Split. *Kroatologija [Croatology]*, 12, 1. 29–66. (In English)
- Hay, Jennifer. (2000). Functions of Humor in the Conversations of Men and Women. *Journal of Pragmatics*, 32, 6. 709–742. (In English)
- Helleland, Botolv. (2012). Place Names and Identities. In Helleland, Botolv; Ore, Christian-Emil; Wikstrøm, Solveig (Eds.) *Names and Identities*, Oslo Studies in Language 4(2). 95–116. (In English)
- Johnstone, Barbara. (2010). Locating Language in Identity In Llamas, Carmen; Watt, Dominic (Eds.) *Language and Identities*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 29–36. (In English)
- Joseph, John E. (2010). Identity. In Llamas, Carmen; Watt, Dominic (Eds.) *Language and Identities*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 9–17. (In English)
- Jutronić, Dunja. (2010). Splitski govor – od vapura do trajekta [Language Variety of City of Split – from „Vapor“ to „Trajekt“]. Split: Naklada Bošković. (In Croatian)
- Kapović, Mate. (2004). Jezični utjecaj velikih gradova [Linguistic Influence of Big Cities]. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje [Discussions of the Institute for the Croatian Language and Linguistics]*, 30. 97–105. (In Croatian)
- Kodrić, Ana; Marasović-Alujević, Marina. (2008). Toponimi romanskoga porijekla na splitskom poluotoku [Toponyms of Roman Origin on the Split Peninsula]. *Školski vjesnik. Časopis za pedagoška i školska pitanja [School Newspaper. Journal for the Pedagogical and School Issues]*, 57 (2008), 1–2. 91–126. (In Croatian)
- Kudrjavcev, Anatolij. (2007). Akrobati plićaka [Shallow Acrobats] In Matošić, Zdenko (Ed.) *Bačvice – raj na zemlji [Bačvice – Heaven on Earth]*. Split: Ekološko društvo Picigin Bačvice. 149–154. (In Croatian)
- Kuiper, Koenraad. (1998). Sporting Formulae in New Zealand English: Two Models of Male Solidarity. In Coates, Jennifer (Ed.) *Language and Gender: A Reader*. Oxford: Blackwell. 285–293. (In English)
- Le Page, R. B.; Tabouret-Keller, Andrée. (1985). *Acts of Identity: Creole-based Approaches to Language and Ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press. (In English)

- Mardešić Komac, Jadranka. (2017). Splitski govor – nacionalno kulturno dobro [Language Variety of City of Split – National Cultural Asset]. Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi [Čakavska rič: A Half-year Journal for the Study of the Chakavian Word], Vol. XLV, No. 1–2: 231–240. (In Croatian)
- Marović, Duško; Rađa, Mihovil. (2006). Povijest športa u Splitu. Knjiga druga. 1918.–1941. [History of Sports in Split. Book Two. 1918–1941]. Split: Splitski savez športova, Komisija za povijest športa. (In Croatian)
- Matošić, Zdenko (Ed.). (2007). Bačvice – raj na zemlji [Bačvice – Heaven on Earth]. Split: Ekološko društvo Picigin Bačvice. (In Croatian)
- Picigin – nematerijalno kulturno dobro. [Picigin – National Cultural Asset] Available at: http://www.picigin-bacvice.com/files/picigin/picigin-vijesti-nematerijalno_kulturno_dobro_rjesenje.html (accessed January 27, 2023) (In Croatian)
- Premuž Đipalo, Vedrana. (2015). „Ne vridi mi dan ako ne dođem na Bačvice“: O piciginašima s Bačvica i stvaranju mjesta [„My Day Doesn't Make Sense if I Don't Go to Bačvice“: About the Players of Picigin and the Establishment of the Place]. *Ethnologica Dalmatica*, 22. 317–341. (In Croatian)
- Preston, Dennis R. (2002). Language with an Attitude In Chambers, J. K.; Trudgill, Peter; Schilling-Estes, Natalie (Eds.) *The Handbook of Language Variation and Change*. Oxford: Blackwell. 40–66. (In Croatian)
- Senjanović, Čičo. (2007). Picigin u 5 kartica [Picigin in 5 Cards] In Matošić, Zdenko (Ed.) *Bačvice – raj na zemlji [Bačvice – Heaven on Earth]*. Split: Ekološko društvo Picigin Bačvice. 155–157. (In Croatian)
- Šimunović, Petar. (2008). Ranosrednjovjekovna toponimija splitskog poluotoka [Early Medieval Toponymy of the Split Peninsula]. *Archaeologia Adriatica*, 2 (2008). 587–599. (In Croatian)
- Šegvić Andreško, Edo. (2003). Splitska rič. 1. CD izdanje [Dictionary of the Vernacular of City of Split. 1st CD edition]. Split. Available at: <https://www.bartul.hr/epublication/rjecnik/files/assets/basic-html/page1.html> (accessed February 7, 2023) (In Croatian)
- Tabouret-Keller, Andrée. (1997). Language and Identity. In Coulmas, Florian (Ed.) *The Handbook of Sociolinguistics*. Oxford: Blackwell. 315–326. (In English)
- Tuan, Yi-Fu. (1979). *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Wodak, Ruth; Benke, Gertraud. (1997). Gender as a Sociolinguistic Variable: New Perspectives on Variation Studies. In Coulmas, Florian (Ed.)

The Handbook of Sociolinguistics. Oxford: Blackwell. 127–150. (In English)

Županović Filipin, Nada; Kljaković-Gašpić, Ivana. (2014). Conflitto linguistico tra le varietà standard e non standard sull'esempio della città di Spalato [Language Conflict between Standard and Non-standard Varieties on the Example of the City of Split] In Peša Matracki, Ivica; Ljubičić, Maslina; Županović Filipin, Nada; Kovačić, Vinko (Eds.) Zbornik Međunarodnoga znanstvenog skupa u spomen na prof. dr. Žarka Muljačića (1922.–2009.) [Proceedings of the International Scientific Conference in Memory of Professor Dr. Žarko Muljačić (1922–2009)]. Zagreb: FF-press. 385–395. (In Italian)